

2. Калугин Ю. А. Грубые корма как добавка к гранулированным смесям для кроликов. *Кролиководство и звероводство*. 2005. № 3. С. 14–15.
3. Федорук Р. С., Лесик Я. В., Дубинка І. А. Рекомендації з ефективного ведення кролівництва. Львів : Друк НВФ «Українські технології», 2007. 60 с.
4. Цвігун А.Т. Довідник з повноцінної годівлі сільськогосподарських тварин ; за ред. Ібатулліна І.І., Жуковського О.М. Київ: Аграрна наука, 2016. 300 с.
5. Цвігун А.Т., Повозніков М.Г., Блюсюк С.М., Кураш В.Г. Повноцінна годівля – основа високої продуктивності тварин: науково-методичні рекомендації. Кам'янець–Подільський, 2005. 12 с.
6. Цвігун А. Т. Цвігун О.А. Розрахунок потреби тваринництва в кормах та кормових добавках, Кам'янець-Подільський : ПДАТУ, 2015. 16 с.

Зирянов Артем

аспірант

Науковий керівник: д.с.-г.н., професор Цвігун А.Т.

Подільський державний аграрно-технічний університет

Кам'янець-Подільський, Україна

ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИРОДНИХ КОРМОВИХ УГІДЬ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ

В Карпатському регіоні велике розмаїття різних природних кормових угідь і різні зони мають дуже різноманітний рослинний склад, який відрізняється, як за урожайністю так і кормовою цінністю.

Субальпійська рослинність. Багата субальпійська рослинність соковитими злаково-різнотравними луками. Високо піднімаються китиці кунічників, тонконогів альпійських, костриці карпатської, мітлиці білої, трищитинників лучного і карпатського. Квітучості і соковитості лукам надає різнотрав'я - високі сині дельфінії і аконіти молдавські, великі ажурні білі парасольки дягелю, бугили, бутня. Вогниками тут горять жовті суцвіття купальниці європейської і сугайника австрійського. Колишуться на вітрі ніжні блідо-лілові китиці валеріани трикрилої [1].

На бідних щебенюватих ґрунтах розвиваються низькотравні луки з тонконогом альпійським, мітлицею скельною, біловусом стиснутим, вівсюнцем різнобарвним, ожиною волосистою. На скелях багато мохів і лишайників. Субальпійську рослинність значно змінила людина. Тут на сплосчених схилах - пенепленах знаходяться основні масиви полонин, які виникли на місці знищеного криволісся і спалених чагарникових заростей. Багатовіковий безсистемний випас дуже змінив їх видовий склад. Переважаючими компонентами травостоїв стали біловус і щучник дернистий. Жорсткі щітки біловусових пустищ вкривають 60-70% усієї площі карпатських полонин. Кормова цінність їх надзвичайно низька. Середня врожайність біловусників - 6-7 ц з 1 га.

Луки полонин потребують посиленого удобрення, вапнування, підсіву цінних кормових трав. При використанні їх конче потрібно застосовувати загінну систему. Тільки тоді вони будуть чудовою кормовою базою, яка так необхідна для дальшого розвитку тваринництва.

Альпійська рослинність. Рослинність тут бідна і одноманітна. Найбільш поширені біловусово-щучникові, осоково-ситникові і лежачокостричні асоціації, а також крихітні яскраві квіти різнотрав'я - тирличу жовтого, дзвоників альпійських, первоцвіту Галлера, щавлю карпатського, медунки Філярського та ін.

Серед низьких трав стеляться стебла альпійських і тундрових карликових верб, вічнозелені кущики дріади і наскельниці лежачої. Розкидані чагарники вересових, найчастіше голубичні пустища. По краях невеликих сніговиків крізь поверхню снігу пробиваються маленькі фіолетові свічки сольданели і шафрана.

Заплавні луки. Особливо багаті луками заплави Тиси, Дністра і їх приток. Трав'яний покрив там, де він не збитий худобою, густий і високий, багаторярусний і барвистий. Загальний фон рослинного покриву утворюють злаки. В ажурний червонуватий фон мітлиці звичайної вплітаються костриця червона, райграс французький високий, лисохвіст луговий і пирій повзучий. Строкатості і соковитості лукам надають різнотрав'я та бобові. Привітно схиляє свої головки королиця звичайна, тонко передзвонюють чашечки дзвінця великого і трясучки середньої, синіють зірочки волошки лучної.

Скрізь розкидані пухнасті різнобарвні головки конюшини гібридної, лучної, повзучої та польової. Вся ця яскрава різноманітність трав переплетена стеблами лядвенця рогатого [2].

Різнотравно-злакові луки високоякісні. Вони використовуються як сінокоси, рідше - як пасовища. Урожай сіна таких луків від 15 до 25 ц з 1 га. У знижених місцях заплав і по берегах стариць в умовах надмірного зволоження на болотних поверхнево-оглеєних ґрунтах розвиваються болотисті крупноосокові і крупнозлакові луки. Основним компонентом цих луків є осоки: лисяча, струнка, пухирчаста. Притерасні зниження з постійним підтоком ґрунтових вод зайняті торф'янистими луками - густими щітками щучника дернистого, мо-лінії блакитної, медової трави, біловусу стиснутого, що ростуть на суцільній моховій подушці. Болотисті і торф'яністі луки відзначаються низькою якістю. Урожайність їх від 12 до 18 ц з 1 га.

Суходільні остепнені луки. Основні масиви остепнених луків уже розорані. Збереглися тільки незначні ізольовані ділянки їх на підвищених валах заплав, уступах і гривах надзаплавних терас, що непридатні для оранки, на старих покинутих перелогах Притисенської низовини і Придністровської рівнини. Представлені вони асоціаціями тонконога вузьколистого і стиснутого, типчака, рейграса французького високого, лисохвоста лугового. У травостої також входять кермек і вульпія мишохвоста - переселенці угорських степів, кульбаба бессарабська, цикорій дикий, звіробій звичайний та ін. Використовуються суходільні луки як сінокоси і пасовища. Сіно високоякісне, але врожаї його незначні - 10- 15 ц з 1 га. Острівці остепнених луків, які відображають природний хід широтно-зональних процесів формування ландшафтів, повинні стати резерватами і дбайливо охоронятися.

Безсистемний надмірний випас худоби в травостоях заливних і суходільних луків викликав істотні зміни видового складу, дигресію природних асоціацій і втрату їх продуктивності. В деяких місцях трав'яний покрив повністю знищено. Для того

щоб створити міцну і стійку кормову базу тваринництва, необхідно масиви луків, придатних для оранки, включити в кормові і лучно-пасовищні сівозміни, їх потрібно розорати, удобрити, а перезволожені осушити, очистити від чагарників і купин, вирівняти. На протязі 2-4 років на удобрених площах слід вирощувати однорічні культури (коренеплоди, кормову капусту, вико-овес, льон та ін.). Потім сіють бобово-злакові суміші багаторічних трав, створюють сіяні луки. При такому корінному поліпшенні продуктивність луків зростає до 60 ц з 1 га, а лисохвостників - до 100 ц з 1 га.

Післялісові луки. Гірські луки вторинного походження сформувались на вирубках, пожарищах, розкорчовках лісу. Час утворення їх різний. Вони перебувають на різній стадії дернового процесу і надзвичайно різноманітні. 35-40% лучної площі становлять справжні луки. Переважають злаково-різнотравні угруповання, особливо асоціація мітлиці звичайної. Золотисто-жовтим вогнем горять квіти арніки гірської, з ними контрастують білосніжні куртини королиці звичайної, лілово-рожеві красиві квіти билинця комариного, конюшини, гвоздик, волошок. Краса незвичайна! По схилах в середньому ярусі гір поширені асоціації костриці червоної, гребінника звичайного, зі-глінгії лежачої, вівсяниці червоної. За своїм складом і виглядом вони подібні до мітличників. Урожайність злаково-різнотравних луків 15-18 ц з 1 га сіна середньої кормової якості [3].

Гірські луки використовуються як пасовища. Безсистемний, нічим не регульований випас призвів до інтенсивного розвитку пасовищної дигресії - вимирання цінних злакових трав, заміни їх щільними дернинами біловусів і щучників. Ці пустирні луки тепер займають 40-50% усієї лучної площі. Особливо дуже поширені вони у верхньому ярусі лісової зони. Господарське значення їх невелике. Вони дають 7-8 ц з 1 га сіна низької якості. Післялісові луки - основна кормова база гірських районів. Проте продуктивність їх надзвичайно низька. Необхідне глибоке планове поліпшення. Для луків крутих еродованих схилів рекомендуються заходи поверхневого поліпшення: очистка луків, боронування, внесення мінеральних і органічних добрив, знищення бур'янів, підсів трав високої кормової якості, обов'язкове введення загінної системи випасання. Луки-збої на відносно пологих (менше 15°) схилах потребують корінного поліпшення - розорювання і введення їх в лучно-пасовищні сівозміни. Це дасть можливість збільшити врожаї гірських луків у 3-4 рази.

Список використаних джерел

1. Українські Карпати. Портал. URL : <http://www.karpaty.com.ua/?chapter=6&item=175>
2. Генсірук С. А., Кучерявий В. О., Гайдарова Л. Й., Бондаренко В. Д. Зелені скарби України. Київ, "Урожай", 1991. 235 с.
3. Захисна роль карпатських лісів. Рослинний покрив та його захисні функції. URL : <http://carpaty.net/?p=18620&lang=uk>

